

Vakautta vertaistoimintaan -hankkeen kyselyt vertaistoiminnan osallistujille ja järjestäjille

ASY:n vertaistoiminnan osallistujien kyselyihin vastasi 20 henkilöä ja järjestäjien kyselyihin viisi henkilöä. Vastauksia kerättiin lokakuusta 2018 tammikuuhun 2019. Kyselyjen tarkoitus oli selvittää, miten osallistujat ja järjestäjät kokevat vertaistoiminnan tällä hetkellä ja miten sitä voidaan hankkeen avulla kehittää.

Osallistujien kysely

Vertaistoiminnan osallistujien taustatiedot

Osallistujien ikien keskiarvo oli 40 vuotta ja mediaani 38 vuotta. Kolme neljäsosaa osallistujista ilmoitti kotikunnakseen Helsingin, Espoon tai Vantaan. Miehiä vastanneista oli n. puolet, naisia hieman vähemmän ja muunsukupuolisia vähiten. Kaikki osallistujat olivat suorittaneet vähintään lukion tai ammattikoulun, hieman alle kolmasosa lisäksi myös alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon.

Kysymykset osallistujille

Kysymysten aihepiirit olivat **oma elämäntilanne, mielipiteet vertaistoiminnasta, toiveet vertaistoiminnalle, osallistuminen vertaistoimintaan ja kiinnostus ryhtyä vertaistoiminnan ohjaajaksi**. Pääosin kysymyksissä oli valmiit vastausvaihtoehdot. Mukana oli myös avoimia kysymyksiä.

Osallistujien elämäntilanteet

Kysymyksessä oli viisiportainen asteikko: erittäin hyvä, melko hyvä, ei hyvä eikä huono, melko huono ja erittäin huono.

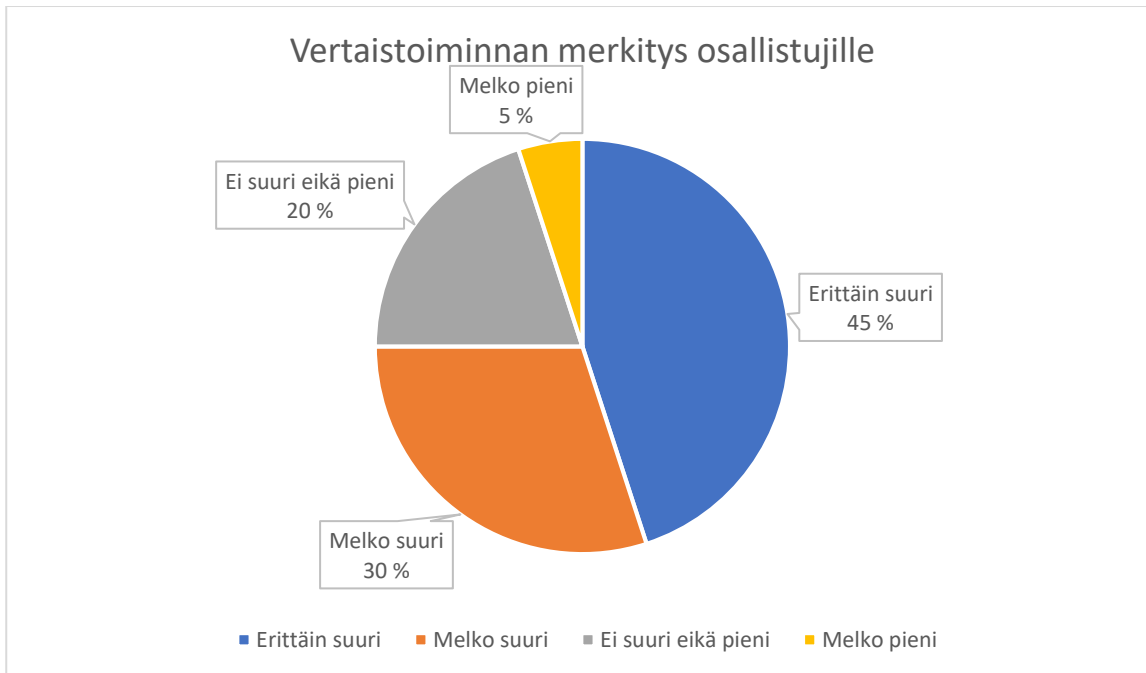
Tyytyväisimpiä osallistujat olivat **henkiseen hyvinvointiinsa ja sosiaalisten suhteidensa laatuun**. Puolet vastaajista arvioi henkisen hyvinvointinsa erittäin hyväksi tai melko hyväksi ja vähemmän kuin kolmasosa huonoksi. Hieman alle puolet vastaajista arvioi sosiaalisten suhteidensa laadun hyväksi. Neljäsosa vastaajista arvioi sosiaalisten suhteidensa laadun huonoksi.

Vähiten tyytyväisiä osallistujat olivat **sosiaalisten suhteidensa määrään ja taloudelliseen tilanteeseensa**. Suurin osa vastaajista arvioi sosiaalisten suhteidensa määrään melko huonoksi tai erittäin huonoksi. Vain hieman yli neljäsosa vastaajista oli tyytyväinen sosiaalisten suhteidensa määrään. Suurin osa vastaajista arvioi taloudellisen tilanteensa melko huonoksi tai erittäin huonoksi. Neljäsosan

taloudellinen tilanne oli melko hyvä. Kenenkään taloudellinen tilanne ei ollut erittäin hyvä.

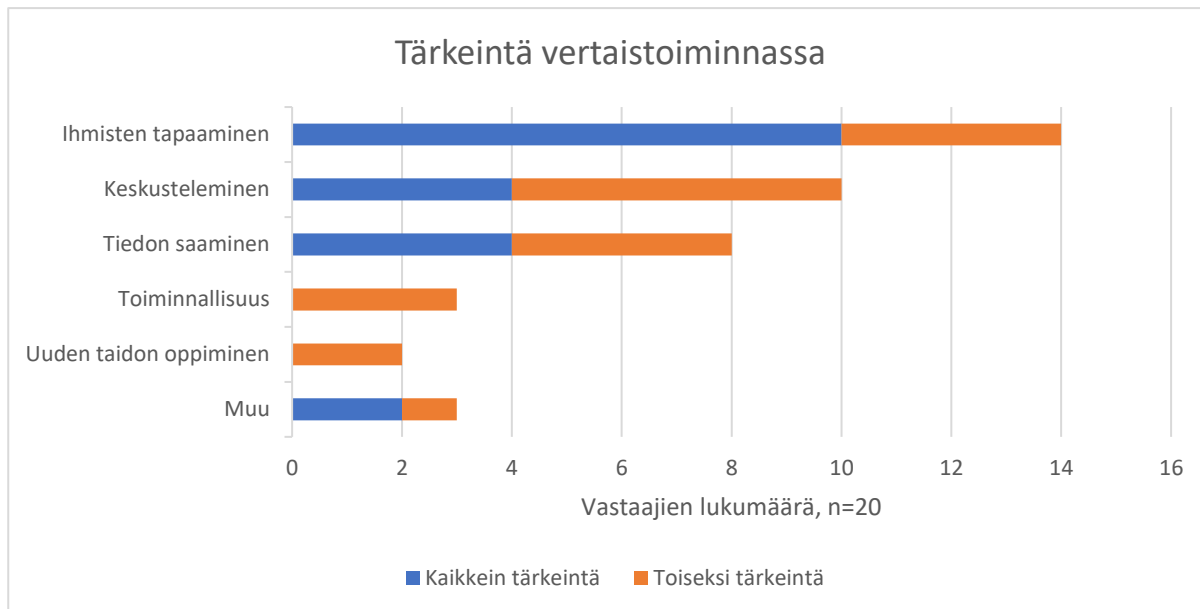
Osallistujien mielipiteet ja toiveet

Kolme neljäsosaa osallistujista kertoi, että vertaistoimintaan osallistumisella on heille erittäin suuri tai melko suuri merkitys.

Kaikkein tyytyväisimpiä osallistujat olivat **keskusteluryhmiin** Arkiassit ja AS-kahvila ja **leiriin** ja **tapahtumaan**. Osallistujista suurin osa oli osallistunut Arkiassisiin, AS-kahvilaan ja tapahtumaan.

Lähes kolme neljäsosaa vastaajista kertoi, että **ihmisten tapaaminen** on tärkeintä tai toiseksi tärkeintä vertaistoimintaryhmissä. Puolelle vastaajista **keskusteleminen** oli tärkeintä tai toiseksi tärkeintä vertaistoimintaryhmissä. **Tiedon saaminen** oli tärkeintä tai toiseksi tärkeintä yli kolmasosalle vastaajista.

Kysyttäessä, mistä aiheista osallistujat toivoisivat uusia vertaisryhmiä, suosituimmaksi nousivat **ihmissuhteet** ja **itseilmaisu**. **Luonto, psykologia** ja **yhteiskunta** olivat seuraavaksi kiinnostavimmat aiheet.

Kysyttäessä sopivaa ajankohtaa ryhmälle suosituimmat ajankohdat olivat **lauantaina klo 14–16** ja **lauantaina klo 16–18**. Seuraavaksi suosituimmat ajankohdat olivat **arkitoimintatunteina klo 18–20** ja **sunnuntaisin klo 14–16**.

Vertaistoiminnan kehitysehdotuksia kysyttäessä yleisimmät teemat olivat **ryhmien lukumäärän ja monipuolisen tarjonnan lisääminen** ja **vertaistoiminnasta tiedottamisen tehostaminen**.

Osallistuminen vertaistoimintaan

Lähes kaikki osallistujat kertoivat vertaistoimintaan hakeutumisensa syyksi **uusiin ihmisiin tutustumisen**. Toiseksi suosituin syy hakeutumiselle oli **kokemusten jakaminen**. Kolmanneksi suosituimmat syyt olivat **mielekäs tekeminen** ja **yhteisöön kuuluminen**. Myös **käytännön neuvojen saaminen** ja **tuen saaminen** keräsivät yli puolet vastauksista. Avoimissa vastauksissa korostui **vaikuttaminen autismikirjolaisten asioihin**.

Lähes puolet osallistujista osallistuu vertaistoimintaan kaksi tai kolme kertaa kuussa. Lähes puolet vastaajista kertoi osallistuvansa vertaistoimintaan kerran kuussa tai harvemmin. Aktiivisimmat osallistuvat neljä kertaa kuussa tai useammin.

Yli puolet osallistujista piti tärkeimpinä osallistumistaan tukevinä asioina **helppoa sijaintia** ja **mukavaa ryhmää**. Puolet osallistujista piti tärkeimpinä osallistumista tukevinä asioina **kiinnostavaa aihetta** ja **sopivaa ajankohtaa**. **Hyvä ryhmänohjaaja** oli tärkeimpiä asioita lähes puolelle osallistujista.

Kysyttäessä vertaistoimintaan osallistumista vaikeuttavia syitä puolet osallistujista mainitsi **oman jaksamisen**. **Hankala sijainti** ja **henkilökohtainen elämä** olivat vaikeuttavia syitä lähes puolelle osallistujista. **Aistiärsykkeet** olivat vaikeuttava syy hieman yli kolmasosalle osallistujista. Avomissa vastauksissa korostui **puheenvuorojen epätasainen jakautuminen**.

Oma ohjaaminen

Melkein kolmasosalla osallistujista oli kiinnostusta lähteä ryhmänohjaajaksi. Lähes puolet arvioi tarvitsevänsä tukea, jos he aloittaisivat ryhmänohjaajina. Eniten tukea kaivattiin **toiminnasta tiedottamiseen, sijaisen hankkimiseen esteen sattuessa ja yhteydenpidossa osallistujiin**.

Järjestäjien kysely

Kyselyyn vastasi viisi vertaistoiminnan järjestäjää. Vastauksissa oli paljon hajontaa, joten niistä ei noussut esiin mitään erityisiä teemoja.

Vertaistoiminnan järjestäjien taustatiedot

Vertaistoiminnan järjestäjät olivat hieman vanhempia kuin osallistujat. Kaikki ilmoittivat kotikunnakseen pääkaupunkiseudun kaupungin tai kehyskunnan. Vastanneista oli naisia suurin osa. Korkein järjestäjien suorittama koulutus oli lukio tai korkeakoulututkinto.

Kysymykset järjestäjille

Kysymysten aihepiirit olivat **vertaistoiminnan järjestäminen ja järjestäjänä jatkaminen, oma kokemus vertaistoiminnan järjestämisestä ja tuen tarve vertaistoiminnan järjestämisessä.**

Vertaistoiminnan järjestäminen ja järjestäjänä jatkaminen

Kaikki järjestäjät olivat toimineet **vertaisryhmän ohjaajana**, osa järjestäjistä oli ollut myös **retkien tai tapahtumien järjestäjänä.**

Järjestäjät olivat olleet järjestäjinä **puolesta vuodesta yli kahteen vuoteen.**

Enemmistö järjestäjistä kertoi jatkavansa erittäin varmasti tai melko varmasti ja vähemmistö erittäin epävarmasti.

Oma kokemus vertaistoiminnan järjestämisestä

Osa järjestäjistä koki järjestämisen helpoksi, osa haastavaksi ja osa ei helpoksi eikä haastavaksi. Kuormittavimmiksi asioiksi koettiin **keskustelun alustaminen, osallistujien tasapuolinen huomioiminen ja uusien ryhmäläisten mukaan saaminen.**

Vähiten kuormittaviksi asioiksi koettiin **aiheiden keksiminen, hyvän ilmapiirin ylläpitäminen ja ihmisten kohtaaminen.**

Järjestäjiltä kysyttiin, kuinka usein he ovat kokeneet onnistumisen tunteita järjestäessään vertaistoimintaa. Enemmistö oli kokenut onnistumisen tunteita melko usein tai erittäin usein.

Tuen tarve vertaistoiminnan järjestämisessä

Tukea hanketyöntekijöiltä kaivattiin **toiminnasta tiedottamiseen, toiminnan raportointiin, tarjoilujen esillepanoon, yhteydenpitoon osallistujiin, sijaisen hankkimiseen esteen sattuessa, kaupassa käyntiin ja ryhmänohjaukseen.**

Pohdinta

Aineiston suppeudesta johtuen kyselyiden tuloksista ei voi tehdä johtopäätöksiä, jotka kattaisivat kaikki autismikirjon aikuiset.

Voidaan päätellä, että sosiaaliset kontaktit ovat tärkeitä ainakin niille autismikirjon henkilöille, jotka ASY:ssä vertaistoimintaan osallistuvat.

Autismikirjon henkilöillä on poikkeavaa sosiaalista vuorovaikutusta ja poikkeavaa sosiaalista kommunikaatiota. Tämä ei ilmeisesti kuitenkaan vaikuta vertaistoiminnan osallistujien sosiaalisten kontaktien tarpeeseen.

Vertaisryhmässä toimiminen saattaa tuntua autismikirjon henkilöstä helpommalta kuin neurotyypillisten kanssa toimiminen, koska vertaisryhmässä ymmärretään autismikirjon sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kommunikaation piirteitä, kuten poikkeava katsekontakti, poikkeavat ilmeet ja eleet sekä vaikeudet ilmaista omia tai tunnistaa toisten tunnetiloja.

Tuen tarve vertaistoimintaa järjestettäessä painottui suurimmaksi osaksi muihin kuin ihmissuhdeasioihin. Näyttäisi siltä, että vertaistoiminnan järjestäjät osaavat toimia sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, vaikka autismikirjioon liitetään vaikeudet sosiaalisuudessa. Vertaistoiminnan järjestäjien tuen tarvetta täytyy vielä kartoittaa lisää järjestämällä keskusteluita ja kyselemällä heiltä aktiivisesti.